

Utökat skydd för vissa civila vapentransporter (Ds 2026:3)

Tidningsutgivarna (TU) har tagit del av promemorian Ds 2026:3 och lämnar följande synpunkter.

TU koncentrerar sitt yttrande till de förslag som rör sekretess, insyn och meddelarfrihet.

Promemorian Ds 2026:3 innehåller förslag om utökat skydd för vissa civila vapentransporter. Bakgrunden är det försämrade säkerhetspolitiska läget som enligt promemorian har medfört en ökad hotbild mot bland annat försvarsindustrins transporter. I promemorian föreslås därför att det genom ändringar i skyddslagen (2010:305) och skyddsförordningen (2010:523) införs bestämmelser som gör att även särskilt skyddsvärda civila rörliga objekt och vapentransporter kan beslutas vara skyddsobjekt. TU utgår i sitt remissvar från ett medie- och offentlighetsperspektiv och bedömer särskilt konsekvenserna för offentlighetsprincipen.

Generella synpunkter

TU kan ha förståelse för behovet av skydd mot sabotage, terrorism, rån och spioneri i ett försämrat läge. Oaktat detta är det TU:s bestämda uppfattning att åtgärder enligt skyddslagstiftningen som får effekter, direkt eller indirekt på grundlagsfästa rättigheter måste vara snävt avgränsade, tydligt definierade och proportionerliga.

TU vill särskilt peka på att när rörliga objekt görs till skyddsobjekt innebär det i praktiken att skyddslagstiftningens verktyg i stor omfattning kan komma att användas i miljöer där journalister och allmänhet normalt rör sig.

Begränsningar som följer, särskilt om avbildning och rapportering omfattas, måste föregås av en uttrycklig proportionalitetsanalys för rörliga skyddsobjekt.

Beslut som påverkar allmän plats och allmänhetens agerande måste vara förutsebara och inte skapa en "försiktighetskultur" där medier avstår bevakning av rädsla för konsekvenser.

Särskilt om avbildningsförbudet

TU vill särskilt uppmärksamma förslaget om avbildningsförbud. Ett förbud mot att avbilda eller sprida bilder från en viss verksamhet eller plats riskerar att få direkt betydelse för den journalistiska anskaffningen och rapporteringen. Förslag av detta slag måste därför vara tydligt avgränsade, bygga på ett konkret och visat skyddsbehov och utformas så att grundlagsskyddade fri- och rättigheter inte begränsas mer än nödvändigt.

Sedan 2023 omfattas även grundlagsskyddade medier av avbildningsförbudet i skyddslagen genom en ändring i grundlag. TU får ofta frågor kring vilka objekt som är skyddsobjekt och om det går att få information kring detta. Dessa uppgifter är dock sekretessbelagda och det gör det svårt att följa lagen. Vissa byggnader och installationer är logiskt sett skyddsobjekt och relativt lätta att sortera bort, andra desto svårare och inte minst då skyltningen många gånger är svår att se.

TU vill vidare också uppmärksamma på att skyddslagens räckvidd med tiden kommit att omfatta inte bara byggnader, anläggningar, områden och objekt med koppling till Försvarsmakten utan att i stort sett alla byggnader, anläggningar, områden och objekt som innehåser av det allmänna kan klassas som skyddsobjekt. Detta innebär, redan före den nu föreslagna utökningen, en kraftig begränsning av massmediernas möjlighet att avbilda skeenden och händelser.

Förslaget riskerar att hindra även normal nyhetsrapportering i offentlig miljö – exempelvis en olycka, ett polisärende eller en samhällsstörning i anslutning till en transport.

TU anser att proportionaliteten behöver belysas tydligare. Om syftet är att försvåra kartläggning och angrepp mot transporterna bör det redovisas på vilket sätt ett avbildningsförbud träffar den riskbilden och varför mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga (t.ex. fysiska skyddsåtgärder, sekretess för vissa uppgifter, eller begränsningar kopplade till särskilt utpekade skyddsobjekt). Ett brett skydd riskerar att i praktiken bli ett generellt insynshinder.

TU har förståelse för behovet av ett effektivt skydd för verksamheter som avser transporter av civila vapen och ammunition, inklusive skydd mot sabotage, hot och annan brottslighet. Samtidigt måste eventuella inskränkningar i offentlighetsprincipen vara noggrant avvägda, tydligt motiverade och så snävt avgränsade som möjligt. Offentlighet och insyn

är grundläggande demokratiska värden och ska även i säkerhetsrelaterade sammanhang värnas i största möjliga utsträckning.

TU anser att promemorian brister i att diskutera andra alternativa lösningar som skulle kunna ge mindre konsekvenser för den journalistiska bevakningen.

Mot denna bakgrund kan TU inte tillstyrka förslag som innebär en generell eller otydligt avgränsad utvidgning av vad som kan vara skyddsobjekt och därmed de konsekvenser det får i form av begränsningar i bevakning och information till allmänheten.

TU avstyrker förslagen i promemorian.

Johan Taubert

Jan Fager

VD

Jurist